

**O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING JORIY
ETILISHI**

Aripova Dilafruz

So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotining barcha sohalarida raqamli texnologiyalar jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Bu jarayon bank sektoridan ham chetda qolmadi. Kredit tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish, bank xizmatlarini yaxshilash va modernizatsiya qilish, mijozlar uchun yangi imkoniyatlarni yaratish orqali iqtisodiy faollikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada O‘zbekiston kredit tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonlari, ularning samaradorligi va yuzaga kelayotgan qiyinchiliklar haqida so‘z boradi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, bank tizimining samaradorligini oshirish, mijozlarga qulayliklar yaratish va raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar yordamida banklar o‘z xizmatlarini avtomatlashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish, mijozlar bilan aloqalarni takomillashtirish va xavfsizlik darajasini oshirish imkoniyatini qo‘lga kiritmoqda. Misol uchun, mobil banking orqali mijozlar bank xizmatlarini telefon orqali amalga oshirishi mumkin, bu esa vaqt va joy cheklovlarini olib tashlaydi. Onlayn kreditlash tizimlari orqali mijozlar kredit olish jarayonini soddalashtirishi va tezlashtirishi mumkin. Raqamli transformatsiya yordamida banklar mijozlarga yanada shaxsiylashtirilgan xizmatlarni taklif etishi mumkin, bu esa mijozlarning qoniqishini oshiradi.

O‘zbekistonda kredit tizimida raqamli texnologiyalar joriy etilishi: O‘zbekiston kredit tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni hukumat va moliya institutlarining keng ko‘lamli sa’y-harakatlari bilan amalga oshirilmoqda. Mamlakatda ko‘plab banklar mobil ilovalar va onlayn xizmatlarni joriy qilgan bo‘lsa, bu xizmatlar mijozlar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Masalan, **“Xalq Banki”** va **“Asakabank”** kabi yirik banklar mobil banking xizmatlarini

muvaffaqiyatli ishga tushirdi, bu esa mijozlarga kredit olish, to'lovlarni amalga oshirish va bank xizmatlaridan foydalanishni ancha soddalashtirdi.

Onlayn kreditlash platformalari, masalan, **“Kreditoz”** va **“Mikro Kredit”** kabi xizmatlar orqali, mijozlar kredit olish jarayonini to'liq onlayn amalga oshirishi mumkin. Bu tizimlar banklarga mijozlarni yanada samarali baholash va risklarni kamaytirish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, hukumat tomonidan moliya sektorini raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va strategiyalar tahlil qilinadi.

3. Fintech va uning roli:

Fintech sohasidagi innovatsiyalar O'zbekiston kredit tizimida sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Fintech kompaniyalari, jumladan, **“Click”**, **“PayMe”** va **“Apelsin”** kabi platformalar bank xizmatlarini yanada modernizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu kompaniyalar tomonidan taqdim etilayotgan xizmatlar banklarning an'anaviy xizmatlariga nisbatan yanada innovatsion va moslashuvchan bo'lib, mijozlarga yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Sun'iy intellekt yordamida kredit risklarini baholash tizimlari, fintech kompaniyalari tomonidan ishlab chiqilgan yangi texnologiyalar, banklarning qaror qabul qilish jarayonini tezlashtiradi va mijozlarga yanada to'g'ri kredit shartlarini taklif etadi. Shuningdek, blokcheyn texnologiyasi orqali xavfsiz va shaffof tranzaksiyalar amalga oshirilishi mumkin.

4. Kreditlash jarayonida raqamli texnologiyalar: Raqamli texnologiyalar kreditlash jarayonini sezilarli darajada o'zgartirdi. Mobil ilovalar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt yordamida kredit olish jarayonini tezlashtirish mumkin. Masalan, sun'iy intellekt yordamida kredit scoring tizimlari mijozlarning moliyaviy holatini aniqroq baholash imkonini beradi, bu esa banklarga xavfsizroq qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Blokcheyn texnologiyasi kredit shartnomalarining xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Elektron hujjat aylanishi yordamida kredit shartnomalari va boshqa hujjatlarni raqamli formatda saqlash va boshqarish imkoniyati mavjud. Shuningdek, mobil banking va onlayn

xizmatlar orqali mijozlar uchun kredit olish jarayonini soddalashtirish va tezlashtirish mumkin.

5. Kiberxavfsizlik va raqamli xavflar: Raqamli texnologiyalar joriy etilishining bir qismi sifatida, kiberxavfsizlik masalalari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Banklar, mijozlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish va moliyaviy tranzaksiyalar xavfsizligini ta'minlash uchun zamonaviy kiberxavfsizlik texnologiyalarini joriy etmoqda. Xalqaro standartlarga mos kiberxavfsizlik choralarini ko'rish, banklarning kiberhujumlardan himoya qilish qobiliyatini oshiradi. O'zbekistonda kiberxavfsizlik bo'yicha ko'plab tashabbuslar amalga oshirilmoqda, masalan, milliy kiberxavfsizlik strategiyasi, maxsus xavfsizlik protokollari va bank xodimlariga treninglar o'tkazish. Shuningdek, kiberxavfsizlikni ta'minlash uchun yangi texnologiyalar va usullar, masalan, blockchain asosida xavfsizlik yechimlari, moliya sektorida qo'llanilmoqda.

6. Raqamli transformatsiya natijalari va kelajak istiqbollari: Raqamli transformatsiya jarayoni bank xizmatlarining samaradorligini oshirish, mijozlarga yangi imkoniyatlar yaratish va moliya sektorida raqobatbardoshlikni kuchaytirishda muhim rol o'ynadi. Kelajakda raqamli texnologiyalar yanada rivojlanishi kutilmoqda, bu esa bank xizmatlarining yanada takomillashishiga olib keladi. Raqamli bank xizmatlarining yangi turlari, masalan, blockchain asosidagi bank xizmatlari, sun'iy intellekt yordamida shaxsiy moliyaviy maslahatlar va boshqa innovatsion xizmatlar joriy etilishi mumkin.

Shuningdek, davlat tomonidan raqamli transformatsiya jarayonini qo'llab-quvvatlash va moliya sektorida islohotlarni davom ettirish orqali O'zbekiston kredit tizimining rivojlanishi davom etadi. Bu jarayon, iqtisodiyotning raqamlashtirilishi, bank xizmatlarining sifatini oshirishi va mijozlarga yanada qulay xizmatlarni taqdim etishi mumkin.

Xulosa

O'zbekiston kredit tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish mamlakat bank sektorining samaradorligini oshirish va raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim omil bo'lib qolmoqda. Bu jarayon, bir tomondan, mijozlarga qulay va tezkor

xizmat ko'rsatish imkonini bersa, boshqa tomondan, banklarning operatsion xarajatlarini kamaytirish, xavfsizlik darajasini oshirish va yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishga xizmat qilmoqda. Kelajakda raqamli transformatsiya jarayoni yanada chuqurlashishi kutilmoqda, bu esa O'zbekiston kredit tizimining barqaror va samarali rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Alekseeva D.G., Pykhtin S.V., Zagirov R.Z. Bank depoziti va bank hisobvarag'i. Hisob-kitoblar: O'rta kasb-hunar ta'limi uchun darslik. M. : Yurait nashriyoti, 2020. 243 b.
2. Banklar va bank operatsiyalari: Universitetlar uchun darslik va seminar / V.V. Ivanov [i dr.]. M. : Yurait nashriyoti, 2021. 189 b.
3. Bank ishi 2 soatda 1-qism: O'rta kasb-hunar ta'limi uchun darslik va amaliy seminar / V.A. Borovkova [i dr.]. M. : Yurait nashriyoti, 2021. 422 b.
4. Banklar va bank ishi 2 soatda 2-qism: OTMlar uchun darslik va amaliy seminar / V.A. Borovkova [i dr.]. M. : Yurait nashriyoti, 2021. 189 b.
5. Bank menejmenti: Darslik / Ya.Yu. Radyukova, O.N. Chernishova, A.Yu. Fedorova [i dr.]. M.: INFRA-M, 2020. 379 b.
6. Bank ishi: Darslik / ed. Doktor Ekon. fanlar, prof. G.G. Korobova. M. : Magistr: INFRA-M, 2019. 592 b.
7. Bank ishi 2 soatda 1-qism: Universitetlar uchun darslik / N.N. Martynenko, O.M. Markova, O.S. Rudakova, N.V. Sergeyev. M. : Yurait nashriyoti, 2021. 217 b.
- 8 Bank ishi 2 soatda 2-qism: Universitetlar uchun darslik / N.N. Martynenko, O.M. Markova, O.S. Rudakova, N.V. Sergeyev. M. : Yurait nashriyoti, 2021. 368 b.